

תורה שבכתב

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פירוש רש"י

פרשת וארא | שבט תשפ"ד | גיליון ב'

שבת של תורה

בנייה לשולחן השבת

הִירָא אֶת דְּבַר ה'

גם בית ב'לומדות' נחשב לבית...

נאמר במכת ברד (ט, כ) הִירָא אֶת דְּבַר ה' מֵעַבְדֵי פְרַעָה הַנִּיֵּס אֶת עֲבָדָיו וְאֶת מִקְנֵהוּ אֶל הַבְּתִיִּים. נשאלת השאלה, הלא הם הכניסו את הבהמות לבתים בגלל שרצו להציל את ממונם, ומה צריך לכך להיות בכלל הירא את דבר ה'?

רעיון גאוני אמר ראש ישיבת קול תורה הגאון רבי שמעון משה דיסקין זצ"ל, על פי מה שחידש גאב"ד בריסק הגרי"ז זצ"ל, שההצלה בהכנסת הבהמות לבתים לא הייתה הצלה טבעית בגלל שהבתים הם 'מרחבים מוגנים' או מקלטים חסינים מפני פגיעת הברד, אלא שאחרי שה' אמר להכניס לבתים, אזי לא ירד כלל ברד במקום שיש בית.

לפי דבריו ניתן לחדש עוד, שלא היה צורך שיהיה כלל גג סגור ואטום לבית, אלא גם במקרה והיו בגג חלונות או קורות במרחק שלשה טפחים זה מזה, שנחשבים בהלכה כסתומים מדין 'לבוד', או שגם הקירות היו פתוחים לגמרי ונחשבים כסתומים לגמרי מדין 'גוד אסיק', גם הם הצילו את הבהמות ממכת ברד, כי סוף כל סוף על פי גדרי ההלכה הם נחשבים "בית", והרי הקב"ה הבטיח שכל מקום שנקרא בית לא ירד שם ברד.

הנה כי כן, ברור שצריך להיות בכלל ה'ירא את דבר ה', להכניס בהמות לבית כזה החשוף ופרוץ בגג ובקירות, ולהאמין בה' שביית זה נחשב על פי התורה כבית ושם לא ירד ברד!...

מאחר והיאור הגן על משה כשהושלך לתוכה בתיבה, הוא אינו מכה את היאור במכת דם ומצפרדע. כמו כן מאחר והעפר הגין על משה בהטמנת המצרי, הוא אינו מכה את העפר במכת כינים. מכות אלו נעשו על ידי אהרן.

ז. מכת דם

משה נשלח אל פרעה בשעה שהוא יצא להתפנות בבוקר ביאור, ומוזהיר על מכת דם. המכה מגיעה, וכל המים במצרים הופכים לדם, הדגים ביאור מתים ותבאש היאור. גם חרטומי מצרים עשו כן.

ח. מכת צפרדע

הצפרדעים, או צפרדע אחת שהכוה והתיזה נחילים, עולים מהיאור וממלאים את כל מצרים, בתנורים ובחדרים ואף מקרקרים בבטן. גם הפעם החרטומים עושים כן. לאחר שפרעה מבקש להתפלל היום להסיר את המכה מחר, הצפרדעים מתים והופכים לערמות המעלות ריח גורא.

ט. מכת כינים

אהרן מכה בעפר שהופך לכינים באדם ובבהמה, החרטומים מודים שמכה זו היא אצבע אלקים לאחר שנכשלו בנסיון לעשות כן, כי אין השד שולט פחות משעורה.

י. מכת ערוב

מכה של כל מיני חיות מעורבים פוקדת את מצרים לאחר התראת משה, ואילו בארץ גושן אין החיות מזיקות כלל. לאחר המכה מנסה פרעה להציע שיובחו הזבחים במצרים, אך משה עונה שאין נכון לעשות כן לעיני מצרים ואחר הצאן הוא האליל של מצרים.

יא. מכת דבר

במכה החמישית, מכת דבר, מתו כל הבהמות שהיו בשדות. מלבד הירא את דבר ה' הכניס לביתו את הבהמות וניצל. לעומת זאת ממקנה ישראל לא מת אחד.

יב. מכת שחין

אהרן נוטל פיח כבשן מלוא חופנים, ומכניס ליד אחת של משה שזורק זאת על מצרים. הפיח מתפזר בכל הארץ ומעלה שחין על האדם והבהמה, עד שהחרטומים אינו יכולים לעמוד בפני פרעה.

יג. מכת ברד

במכת ברד עושים האש והמים שלום ביניהם לעשות רצון ה' ויורדים משמים באופן שלא כמותו במצרים, רק הבהמות שהיו בבתיים ניצלו.

החיטה והכוסמת לא הוכו בברד, אם משום שהיו רכים או משום שנעשו להם פלאי פלאות.

שערי תורה

מבט מסכם ומבוא לפרשת השבוע

מה בפרשה?

לשונות של גאולה ♦ ייחוסם של משה ואהרן ♦ שבע מכות מדם ועד ברד

א. תוכחה למשה	ז. מכת דם
ב. קוצר רוח	ח. מכת צפרדע
ג. אהרן מצטרף למשה	ט. מכת כינים
ד. ייחוס משה ואהרן	י. מכת ערוב
ה. המטה נהפך לנחש	יא. מכת דבר
ו. המכות	יב. מכת שחין
	יג. מכת ברד

א. לשונות של גאולה

כמענה לשאלת משה למה הרעות לעם, מדבר עמו ה' קשות, ואומר שהגאולה ודאי תבוא, כפי שכרת ברית עם האבות, וה' מודיע על הגאולה בארבע לשונות והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי.

ב. קוצר רוח

בהמשך, כשמשה מוסר את דברי ה' ליהודים, אין הם שומעים לו מחמת קוצר רוח.

ג. צירוף אהרן

מאחר ומשה טען שהוא כבד פה, צירף הקב"ה את אהרן שהוא יהיה עבורו למתורגמן.

ד. ייחוס משה ואהרן

אגב הזכרת ייחוסם של משה ואהרן ומספר שנותיהם, הכתוב מפרט גם את ייחוסם של שבט ראובן ושמעון ולוי; את נישואי עמרם ואהרן ואלעזר בן אהרן.

ה. מטה לתנין

כשבאים משה ואהרן אל פרעה והוא מבקש מהם אות ומופת, משליך אהרן מטה שנהפך לנחש. גם כשהחרטומים הופכים מטה לתנין, בולע המטה של אהרן את מטותם.

ו. המכות

סדר המכות: לפני כל מכה מתרה משה בפרעה במשך שלש שבועות, והמכה נמשכת שבוע שלם. אחרי כל מכה פרעה מבקש להתפלל להסיר את המכה ומבטיח לשחרר את ישראל, וכשחוזרת הרווחה הוא חוזר להכביד לבו ואינו משלחם.

חיים של תורה

מעלת וחשיבות לימוד פרשת השבוע עם פירוש רש"י הק'

פירוש רש"י - הוא מדינא במקום התרגום

"בזמן הגמרא היה אז התרגום לימוד גדול ונכבד, שעל ידו הבינו ההמון את התורה, מה שאין כן אצלנו בימינו אלה, אין אנו יוצאים ידי חובה בתרגום, לפי שאין המוני אחינו בית ישראל מבינים אותו, וצריכים אנו לביאור נכבד שיפרש היטב את תורתנו הקדושה, ובאור כזה הוא פירוש רש"י, והוא אצלנו מדינא, במקום התרגום"

(מכתבי החפץ חיים מכתב יח)

והתרגש מאד, וענה ואמר לה בדמעות: "אם עשית כך, יש לך כח לברך, אני מבקש ממך שאת תברכי אותי!"

הִירָא אֶת דְּבַר ה' (שמות ט, ט)

אין מקום בלב לשני פחדים

נוהג היה הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל ז"ע ללכת לשריד בית מקדשנו מדי יום ביומו, לעתים פעמיים ביום. כך בימי חול כמו בימי שבת ומועד. גם בעתות של סכנה בימי הפרעות והפוגרומים, כאשר היתה סכנת נפשות ממש לעבור בשוקי הערבים בעיר העתיקה, המשיך במנהג ללא מורא וחת, כשהוא לבדו חוצה דרכו בין הערבים.

באחד הימים המתוחים בירושלים כאשר הערבים ביצעו פרעות, והרבי התכוון ללכת לבדו דרך שער שכם, שאל אותו ר' יוסף וולטוך ז"ל: כיצד אין הרבי מפחד ללכת יחידי בין הערבים?

ענה הרבי: דע, אין מקום לשני פחדים, מי שיש לו מורא שמים אין לו מורא בשר ודם!

וַיִּצְנַח אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (שמות ו, יג)

אפילו בשביל יהודי אחד

ביום חורפי גשום וסוער אחד בבני ברק, התדפק אברך על דלת ביתו של החזון איש, אברך זה היה מוסר שיעור קבוע ברמת-גן השכנה לבני ברק, וכעת שאלתו בפיו: האם עליו גם היום, ביום סוער שכזה, לנסוע לרמת-גן למסור את שיעורו הקבוע לבעלי-בתיים?

שאל אותו החזון איש: כמה, לדעתך, יגיעו היום לשיעור?

השיב האברך: אחד בוודאי יגיע, משום שהוא מתגורר סמוך לבית הכנסת. אבל לא נראה לי שיגיע יותר מיהודי אחד.

'אם כך' - פסק החזון איש - 'עליך לנסוע ולמסור את השיעור! אחריות של יהודי אחד מוטלת עליך! שווה להתאמץ אפילו כדי שיהודי אחד ילמד תורה!'.

הגיע יהודי בבהלה, 'המשטרה המקומית עורכת כעת חיפושים אחרי סחורה מוברחת, ומי שייתפס צפוי לעונש גלות לסיביר לכל חייו, חנותי מלאה סחורה מוברחת, ואנה אני באי?!' יילל האיש.

הוציא רבי יוסף דב מארון הספרים ספר 'נפש החיים' (שער ג) והחל ללמוד עם האיש את הסגולה המוזכרת שם, שכאשר אדם קובע בליבו 'אין עוד מלבדו ואין שום כח זולתו יתברך שמו', אזי שום כוח בעולם לא יוכל לשלוט עליו.

במשך שעתיים למדו יחד קטע זה שוב ושוב, עד שהופיעה שם אשת בעל החנות ובפיה בשורה: 'ניצלנו!' וסיפרה: בצהריים סיימו השוטרים לבדוק את החנות הסמוכה אלינו, והחליטו לעשות הפסקה במלאכתם, וכדי שידעו היכן להמשיך אחר ההפסקה עשו סימן על חנותנו. משנגמרה ההפסקה התעורר ויכוח בין השוטרים אם הסימן מציין את המקום שבו סיימו את מלאכתם לפני ההפסקה, או שמא זהו סימון של החנות אשר ממנה עליהם להתחיל את המלאכה אחר הצהריים, לבסוף הוכרע הוויכוח כדעת האומרים שחנותנו כבר נבדקה!

ענה הרבי: דע, אין מקום לשני פחדים, מי שיש לו מורא שמים אין לו מורא בשר ודם!

הַעֲתִירוּ בְּעַדִי (שמות ה, כד)

כשהרב וואזנר מבקש ברכה

הסיפור אירע לפני מספר שנים. נערה התארכה עם בחור חשוב, ובעודה ארוסה חלה החתן במחלה הארורה ר"ל. הורי החתן למחותנים, הורי הכלה, כי הם מסכימים שהכלה תנתק את קשר האירוסין עמו, היא לא צריכה לסבול כל החיים עם חתן חולה, ולא יהיו להם שום טענות כנגדה. אך כשניסו הוריה לדבר על לבה לבטל את האירוסין, מיאנה הכלה וטענה: וכי במצב כזה אעזבנו ואכאיב לז? זה הזיווג שלי, וכך נגזר משמים, ועלי לסבול ולחיות עמו!

לפני הנישואין באה הכלה להתברך אצל הגאון הגדול רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, בעל שבט הלוי, וביקשה מהגאון שיתפלל בעד חתנה ויצווה את ברכתו שישלח לו הש"ת רפואה שלימה מן השמים. כששמע הרב וואזנר את גבורתה שלא רצתה לבטל השידוך, התפעל

וַיִּדְבֵר אֱלֹקִים אֶל מֹשֶׁה (שמות ו, ב), דבר אתו משפט על שהקשה לדבר ולומר למה הרעותה (רש"י)

החיים כמו אוטובוס

אל בית האבלים צעד ראש ישיבת פורת יוסף, הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל. הוא שקע בהרהורים וחיפש את המילים כיצד לנחם ולחזק את ההורים ששיכלו בן שנפטר על פניהם בגיל צעיר. עד שפתח ואמר:

העולם הזה דומה לאוטובוס שנתיב הנסיעה שלו כולל תחנות רבות. יש מי שיורד כבר בתחנה הראשונה, יש שנוסע עד השנייה, ואחרים יורדים לקראת הסוף.

האם שואלים אי פעם הנוסעים את עצמם מדוע ירד מי שירד בתחנה הראשונה? לא! והסיבה: כולם מבינים שאם הוא יורד שם, בוודאי יש לו סיבה לכך, ייתכן שהוא עובד במקום ההוא, ייתכן שהוריו מתגוררים שם והוא הולך לבקרם, או כל סיבה אחרת. אין לו מה לחפש בתחנות אחרות.

"גם אתם ההורים" המשיך ראש הישיבה "אין לכם לשאול שאלות מדוע בנכם ירד באחת התחנות הראשונות של חייו, בוודאי יש לכך סיבה שמימית!".

וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נְאֻמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (שמות ו, ה)

תפילה מחוץ לחדר הניתוחים

הזדמן לו פעם, לכ"ק האדמו"ר מסטריקוב זצ"ל, להגיע לבית החולים לבקר חולה. כשצעד במסדרונות בית החולים עבר גם בפרוודור המוביל לחדרי הניתוחים, הוא הביט על הספסלים העומדים מאכזב ומכאן, ואז עצר ורגע על מקומו, הוציא ספר תהלים מכיסו, אמר פרק תהלים ולחש תפילה קצרה.

לשאלת מלוויי מה פשר תפילה זו, ענה האדמו"ר תשובה מטלטלת: כאן במקום הזה, על הספסלים הסמוכים לחדר הניתוחים, יושבים מדי יום ביומו יהודים אשר אחד מקרובי משפחתם נמצא בתוך חדר הניתוחים; כאן הם יושבים שעות ארוכות ומצפים לשמוע בשורות טובות. ומה עושים בינתיים? שופכים כמים לבם נוכח פני ה' שקרוב-משפחתם יעבור את הניתוח בשלום. כמה דמעות נשפכות כאן במקום הזה, התפילות כאן הן תפילות זכות וטהורות מעומק הלב. ובכן, מקום כזה בו מתפללים כל כך הרבה תפילות מקירות הלב, הוא מקום מסוגל לקבלת התפילות! לפיכך עצרתי והתפללי גם אני במקום קדוש זה! ---

לְמַעַן תִּדַע כִּי אֵין פֶּה אֱלֹקִינוּ (שמות ח, ו)

סגולת ה'נפש-החיים'

אל ביתו של הגרי"ד סולובייציק זצ"ל, בעל בית-הלוי,

מספר לחיוג מארה"ב: 151-8988-1351
מספר לחיוג מאנגליה: 443-3061-30131

מבחנים | שיעורים במגוון שפות
וסגנונות | חידות | הגרלות | ידיעות
ועדכונים | אזור אישי | ועוד

02.500.20.18

קו 'קול התורה' - שמעו ותחי נפשכם!

האדמה אשר הם עליה

החיה המחוברת עם חוט לאדמה – צומח חי או מדבר? ♦ 8 חקירות של מרן שר התורה זצוק"ל

בפרשת השבוע אנו לומדים על מכת ערוב. חידוש נפלא מובא בספרים בשם כמה מהמפרשים [יש מביאים זאת בשם הגר"א (דברי אליהו וארא), ויש מביאים כך בשם הרה"ק רבי שמשון מאוסטרופלא זי"ע (ניצוצי שמשון), ויש מביאים בשם הרבי ר' העשיל מקראקא זי"ע, וכן כתב בפנים יפות]. על הכתוב (שמות ח, יז) ומלאו בתי מצרים את הערוב וגם האדמה אשר הם עליה.

מה הכוונה 'האדמה אשר הם עליה'?, אלא, הם מבארים, על פי הנוכח במשניות מסכת כלאים (ח, ה) שיש חיה הנקראת 'אדני השדה', ובירושלמי מבואר שאותה חיה גדלה בהר, וחבל יוצא מטיבורו ומחבר אותה לארץ ודרך אותו חבל היא יונקת חיות, ואם נפסק החבל היא מתה.

איך הגיעה חיה זו למצרים במכת ערוב? והרי היא מחוברת לאדמה בחבל, ואם מנתקים את החבל היא מתה. לכך אמר הכתוב 'וגם האדמה אשר הם עליה' כלומר שהחיה הזאת הגיעה למצרים יחד עם האדמה אשר היא מחוברת אליה.

שמה 'ידוע' והורגת כל המתקרב

אליה

הרא"ש בפירושו על משניות כלאים מרחיב ומגלה פרטים מרתקים אודות חיה זו, וז"ל: 'זה"ר מאיר בר קלונימוס משפיר"א היה אומר, דחיה היא ששמה 'ידוע', והוא 'ידעוני' דקרא, ועצם שלה עושה כשפים, וכמין חבל גדול יוצא משרוש הארץ, שבו גדל אותה חיה ששמה 'ידוע', כעין שורש הקישואים והדלועים שיוצאים כמין שריגים גדולים, וה'ידוע' מחובר בטיבורו באותו חבל, וצורתו כצורת אדם בפנים וגוף וידיים ורגלים, וכמלא החבל רועה סביביתיה, ואין כל בריה רשאה לקרב אליה כי היא הורגת וטורפת הכל, וכשרוצים לקחתה מורים

בחיצים בחבל עד שנפסק והיא מתה מיד" עכ"ל [והובא בברטנורא].

צומח חי מדבר

מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל בספרו אגרות וכתבים (סימס קסח) מביא דבר פלא המובא במדרש (נדפס במבוא למדרש תנחומא בראשית מהדורת בובר) מעשה בזקן אחד שנתארח בבית חסיד, לצהריים אמרה לו אשת בעל הבית לבעלה: מה נאכל הלילה לכבוד האורח? והוא ענה: נאכל את האדם הנמצא אצלינו! הוא נחרד לשמוע שהם אוכלי אדם, שחק בעל הבית ואמר לו: במקומו מין ירק הוא זה, הנקרא אדני השדה, יוצא מן האדמה כשאר עשב, והוא בדמות אדם, ונשרש בארץ.

האם חיה זו הגיעה לתיבת נח?

בספר ליקוטי יהודה (פרשת נח) מביא שזקנו בעל אמרי אמת מגור זי"ע הסתפק האם חיה זו הנקראת אדני השדה הגיעה לתיבת נח יחד עם כל החיות, כיון שהיא מחוברת לאדמה, ואולי רק החיות שאינן מחוברות לאדמה הגיעו. [גם בספר 'דרושים ולקחי מוסר' מתלמיד מהר"מ בנעט זצ"ל [נדפס מכתב יד בשנת תשס"ב] (פרשת נח אות י) הסתפק בזה, וכתב שמסתבר שלא נכנס לתיבה והוא נכחד במבול, אלא שאחרי המבול חזר וצמח מחדש מן האדמה כמו שכל האילנות חזרו וצמחו אולם בספר מטה משה (שפיוואק) [פרשת נח] נקט בפשיטות שנח הכניס לתיבה גם את אדני השדה וכן כתב בטעמא דקרא.

שמונה חקירות:

באונותו העיר שם מרן הגר"ח זצוק"ל כמה הערות וחקירות על המדרש:

- א. מבוואר במדרש שחיה זו הצומחת מן האדמה היתה נחשבת אצלם כירק עד שהיו אוכלים אותו, ומצד שני במסכת כלאים מבוואר שהוא מין חיה ומטמא באהל, ואיך אוכלים אותה והרי אין היא חיה כשרה?
- ב. יש לעיין אם חיה-ירק זה חייב במעשר כשאוכלים אותה?
- ג. יש לעיין איך אפשר לשוחטו, והרי היא מתה רק בחיתוך החבל המחובר בטבור לאדמה, וזה אינה שחיטה?
- ד. איזה ברכה מברכים כשאוכלים אותה, שהכל או בורא פרי האדמה?
- ה. האם חלבו ודמו אסורים באכילה?
- ו. אם ירק-חיה-אדם זו נקנה בעבד עברי, והאם חייב במצוות?
- ז. אם הוא ירק, יש לחקור האם מותר לזרוע גפן סמוך לחיה זו?
- ח. האם המשקים היוצאים מגופו מחמיצים ואם מכשירים לקבל טומאה.

רוצים להעמיק ולהרחיב אודות פולמוס זה? יש לכם הערות והוספות?

שלחו לנו ל gts025002018@gmail.com ונשתדל בס"ד להביא את הפינים המובחרים של לומדי התורה

אם כן, למה המשיכו להכות? כי הכועס מאבד את הדעת, הוא ממשיך להכות גם כשרואה שהוא המפסיד... (הסטיפלער).

וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם (ו, ג), חבל על דאבדין ולא משתכחין (רש"י) חבל שאנשים אומרים על הצדיקים הקודמים 'דאבדין ולא משתכחין', וזו טעות, כח הצדיקים עומד לעולם! (תפארת שמואל)

יָבֵאוּ וגו' וּבִתְנַנְרִיָּהּ (ז, כח) לכלבים נותנים בשר טריפה - שכר שלא חרצו לשונם. ומדוע הצפרדעים שנכנסו לתנור לא קיבלו לשכר? יען כי יותר קל להיכנס לאש מלסגור את הפה... (רבי דוד מטאלנא)

הַשָּׂפָם בַּבֶּקֶר וְהַתִּיבָב לִפְנֵי פְרֵעָה (ח, טז) על ידי שיהודי משכים בבוקר לעבודת הבורא, זוכה - 'והתיבב לפני פרעה', להכניע את כוחות הטומאה (ברכת יוסף אוסטרובצא).

אוצר התורה

הלום מתוך הפרשה

וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב (ו, ג) אל האבות (רש"י) אבות - מלשון רצון, (כמו לא אבה יבמי), ה' נראה לכל מי שרוצה לעשות רצונו ולעובדו (רבי יחזקאל מקומיר).

וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם (ו, 1) אוציא אתכם ממה שהתרגלתם למצב הלא טוב, ואתם כבר מורגלים לסבול את גלות מצרים (חידושי הרי"ם).

וַתַּעַל הַצִּפְרָדֵּעַ (ח, ב). צפרדע אחת, הכו אותה והתיהו נחילים (רש"י)

למדתי למה להיבחן?

רבבות אלפי נבחי תורה שבכתב מעידים על

מהפך עצום ע"י עריכת המבחנים

המסייעים להבנה ברורה ושינון התורה בעקביות ודבר יום ביומו

בחן את עצמך מדי יום אם אינך מפספס את היסוד!

